येषु ते तिष्ठद्धोमाः वषट्कारेण प्रदानं येषु ते वषट्कार प्रदानाः तथा याज्यावन्तः पुरोनुवाक्यावन्तश्च ये ते यजतय उच्यन्ते" कर्कः। "उपविष्टहोमाः स्वाहाकारप्रदाना जुहोतयः" सू०। "उपविष्टेन कर्त्रा होमो येषु ते उपविष्टहोमाः स्वाहाकारेण प्रदानं येषु ते जुहोतय उच्यन्ते" कर्कः तिष्ठत्पदञ्च उत्तिष्ठत्परम्

उत्तिष्ठमान पु० उद्+स्था-शानच्। वर्द्धमाने "उत्तिष्ठमानस्तु परैर्नोपेक्ष्यः पथ्यमिच्छता" माघः। ऊर्द्ध्वचेष्टायां तु शतृ। उत्तिष्ठत् अनुपविष्टे दण्डायमाने त्रि० स्त्रियाम् ङीप् नुम्"। उत्तिष्ठन्ती [क्त। ३कृतोत्तरणे नदादौ त्रि०।

उत्तीर्ण त्रि० उद्+तॄ-कर्त्तरि क्त। १मुक्ते, २पारङ्गते कर्म्मणि

उत्तुङ्ग त्रि० उत्कृष्टं तुङ्गं प्रा०स०। अत्युन्नते। "उत्तुङ्गशैलशिखरस्थितपादपानां काकः कृशोऽपि फलमालभते सपक्षः। सिंहो बली द्विरदकुम्भविदारणोऽपि सीदत्यहो तरुतले खलु पक्षहीनः" उद्भटः "स्वर्गादुत्तुङ्गममलं विषाणं यत्र शूलिनः" भा०व०८८अ०। "करप्रचेया मुत्तुङ्गां प्रभुशक्तिं प्रथीयसीम्" "यच्छालमुत्तुङ्गतया विजेतुम्" "उत्तुङ्गमातङ्गमितालघूपलम्" माघः।

उत्तुष पु० उद्गतः कण्डनाभावेऽपि तुषोऽस्मात्। प्रा०ब० वा गतशब्दलोपः। लाजाख्ये (खइ) भ्रष्टधान्ये

उत्तेजना स्त्री उद्+तिज-णिच् युच्। १प्रेरणायाम्, २व्यग्रताकरणे, ३उद्दीपने, ४तीक्ष्णीकरणे च। "व्याघट्टनोत्तेजनया मणीनाम्" माघः ल्युट्। तत्रैव न०।

उत्तेजित त्रि० उद्+तिज-णिच्-क्त। १प्रेरिते, २उद्दीपिते च। भावे क्त। ३प्रेरणायाम् ४उद्दीपने च न० "उत्तेजितं मध्यवेगं योजनं श्लथवल्गया" इत्युक्ते ५अश्वगतिभेदे न०।

उत्तेरित न० उद्-तॄ भावे इतच् गुणे नि० एत्वम्। १अश्वगतिभेदे। अर्श आद्यच्। "उत्तेरितोऽतिवेगाढ्यो न शृणोति न पश्यति" इत्युक्तगतियुक्ते २अश्वे पु०।

उत्तोरण त्रि० उन्नतं तोरणमत्र प्रा०ब० वा नतलोपः। १उच्चपुरद्वारयुक्ते नगरादौ। "उत्तोरणामन्वयराजधानीम्" रघुः। "उत्तोरणं राजपथं प्रपेदे" कुमा० उन्नतं तोरणम् प्रा०स०। २उच्चे तोरणे पुंन०।

उत्तोलन न० उद्+तुल-उन्माने भावे ल्युट्। ऊर्द्ध्वं नीत्वा तोलने। [कृततोलने च

उत्तोलित त्रि० उद्+चु०तुल-क्त। १उत्क्षिप्ते, २उत्क्षिप्य

उत्त्यक्त त्रि० उद्+त्यज-क्त। १ऊर्द्ध्वक्षिप्ते, २परित्यक्ते च।

उत्त्रास पु० उद्+त्रस-घञ्। अतिभये।

उत्थ त्रि० उद्-स्था-क। १उद्गते २समुद्भूते च। "रजांसि समरोत्थानि तच्छोणितनदीष्विव" रघुः। "भवत्सम्भावनोत्थाय परितोषाय मूर्च्छते" कुमा०। "निद्रालस्यप्रमादोत्थं तत् तामसमुदाहृतम्" गीता "तपनं प्रियविच्छेदे स्मरावेशोत्थचेष्टितम्" सा०द०।

उत्थान न० उद्+स्था-ल्युट्। १ऊर्द्ध्वपतने, २उद्यमे, ३ऊर्द्ध्वभवनचेष्टायाम्, ४उद्भवे च। करणे ल्युट्। ५उत्साहे, ६पौरुषे, ७हर्षे च। अधिकरणे, ल्युट्। ८रणे, ९राज्यचिन्तनरूपे १०तन्त्रे, ११प्राङ्गणे, १२चैत्ये च। "इन्दुं नवोत्थानमिवेन्दुमत्यै" रघुः "भ्रातॄणामविभक्तानां यद्युत्थानं भवेत् सह" मनुः। "मम धर्म्मार्थमुत्थानं न कामक्रोधसंज्ञितम्" रामा० "उत्थानमभिजानन्ति सर्वभूतानि भारत!। प्रत्यक्षं फलमश्नन्ति कर्म्मणां लोकसाक्षिकम्" भा०व० ३२अ०। मेदच्छेदकृशोदरं लघु भवत्युत्थानयोग्यं वपुः" शकु० "पञ्च वा सप्त चाष्टौ च यैरुत्थानं न गच्छति" सुश्रु०। १३प्रबोधे च "मच्छयने मदुत्थाने मत्पार्श्वपरिवर्त्तने" ति०त०पु०।

उत्थानैकादशी स्त्री उत्थानस्य हरेः निद्रातःप्रबोधनस्य कालः एकादशी। चान्द्रकार्त्तिकशुक्लैकादश्याम्। तत्र कालव्यवस्था-ति०त० रघुनन्दनेन दर्शिता यथा मात्स्ये "शेते विष्णुः सदाषाढे भाद्रे च परिवर्त्तते। कार्त्तिके परिबुध्येत शुक्लपक्षे हरेर्दिने" भविष्यनारदीययोः "मैत्राद्यपादे स्वपितीह विष्णुर्वैष्णव्यमध्ये परिवर्त्तते च। पौष्णावसाने च सुरारिहन्ता प्रबुध्यते मासचतुष्टयेन" भविष्ये "निशि स्वापो दिवोत्थानं सन्ध्यायां परिवर्त्तनम्। अन्यत्र पादयोगेऽपि द्वादश्यामेव कारयेत्"। अन्यत्र स्वापादिविहितरात्र्यादीतरकाले दशमीप्रतिपदोश्च। "किन्तन्मैत्राद्यपादेन? दशम्यंशेन यो दिवा। पौष्णशेषेण किन्तेन? प्रतिपद्यथ यो निशि"। दशम्यंशेन दशम्या अंशोयत्र पादे तेन। यः प्रतिपदि वा प्राप्तस्तेन वा किम्?। अत्र दशमीप्रतिपदोर्वर्जनात् तदितरैकादश्यादिपञ्चतिथिषु मैत्रादिनक्षत्रपादविशेषलाभे द्वादशीं विनापि शयनादिरिति प्रतीयते। वचनान्तरम् "रेवत्यन्तो यदा रात्रौ द्वादश्या च समायुतः। तदा विबुध्यते विष्णुर्दिनान्ते प्राप्य रेवतीम्" दिनान्ते त्रिधाविभक्तदिनतृतीयभागे दिवोत्थानमित्यनुरोधात्। विष्णुधर्म्मोत्तरे "विष्णुर्दिवा न स्वपिति न च रात्रौ प्रबुध्यते। द्वादश्यामृक्षसंयोगे पादयोगो न कारणम्। अप्राप्ते द्वादशीमृक्षे उत्थानशयने हरेः। पादयोगेन कर्त्तव्ये नाहोरात्रं